

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 22 stycznia 2020 r.

Pozycja 58

POSTANOWIENIE z dnia 11 stycznia 2017 r. Sygn. akt Ts 177/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Małgorzata Pyziak-Szafnicka

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej B.W. w sprawie zgodności:

- 1) art. 482 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.) z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 823 w zw. z art. 182 § 2 i w zw. z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359, ze zm.) w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. z 2016 r. poz. 297, ze zm.) z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 sierpnia 2016 r. (data nadania) B.W. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności: art. 482 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.) z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 76 Konstytucji; art. 823 w zw. z art. 182 § 2 i w zw. z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822; ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji; art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359, ze zm.; dalej: dawne prawo bankowe) w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. z 2016 r. poz. 297, ze zm.; dalej: ustawa o zastawie rejestrowym) z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 76 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. Dnia 21 listopada 1997 r. skarżąca i jej małżonek zawarli z bankiem umowę o kredyt preferencyjny na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego przez osoby, które nie przekroczyły 40. roku życia.

Kredytu udzielono w kwocie 70 000 zł na okres od 21 listopada 1997 r. do 30 października 2005 r. Zgodnie z postanowieniami umowy oprocentowanie określono (wg stanu na dzień jej zawarcia) na 31,85% w skali roku, co odpowiadało 1,3 stopy redyskonta weksli ustalonej przez Prezesa NBP. Dnia 9 stycznia 1998 r. zawarto aneks do umowy kredytu zmieniający przedmiot kredytowania. Pismem z 8 stycznia 2003 r. bank wypowiedział umowę kredytu z uwagi na niespłacenie w terminie rat kredytu i odsetek. W piśmie wypowiadającym umowę kredytu wskazano aktualne na dzień sporządzenia pisma zadłużenie: 26 772,97 zł kapitału, 207,85 zł odsetek i 30 zł kosztów. Bank będący kredytodawcą skarżącej został przejęty przez inny bank, który wystawił przeciwko skarżącej i jej mężowi bankowy tytuł egzekucyjny nr [...], w którym ogólną należność ustalił w wysokości 30 046,31 zł, z czego 26 772,97 zł kapitału, 497,35 zł odsetek (za okres od 1 grudnia 2002 r. do 17 lutego 2003 r.), 2 286,99 zł odsetek przeterminowanych (za okres od 18 lutego 2003 r. do 26 czerwca 2003 r.) oraz 489 zł kosztów. W bankowym tytule egzekucyjnym wskazano nadto, że od kwoty kapitału i odsetek określonych wyżej będą naliczane dalsze odsetki w kwocie 1,8 kwoty odsetek ustawowych, które na dzień wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego wynosiły 23,40% w stosunku rocznym. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu złożono 3 lipca 2003 r. do Sądu Rejonowego w E. Postanowieniem z dnia 17 lipca 2003 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w E. – Wydział I Cywilny uwzględnił wniosek. Po kolejnym przejściu banku i tym razem bank (nowy wierzyciel skarżącej) wystąpił z wnioskiem o nadanie na jego rzecz klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr [...]. Postanowieniem z 14 września 2009 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w O. – Wydział I Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy w O.) uwzględnił wniosek. Dnia 20 kwietnia 2012 r. skarżąca, jej małżonek i bank zawarli porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia wynikającego m.in. z umowy z 21 listopada 1997 r. (nr [...]), które jednak bank wypowiedział już pismem z 4 września 2013 r. Skarżąca, w związku z toczącym się w stosunku do niej postępowaniem egzekucyjnym, w pozwie z 6 listopada 2015 r. skierowanym przeciwko bankowi wniosła o pozbawienie – w części jej dotyczącej – wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego 27 czerwca 2003 r. (nr [...]) i zaopatrzonego na rzecz banku w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z 14 września 2009 r. (sygn. akt [...]). Wyrokiem z 22 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy w O. (sygn. akt [...]) oddalił powództwo. Od tego wyroku skarżąca złożyła apelację, którą Sąd Okręgowy w S. – Wydział I Cywilny oddalił wyrokiem z 25 maja 2016 r.

Skarżąca podnosi, że art. 482 § 1 k.c. w zakresie, w jakim „przewiduje możliwość żądania przez wierzyciela odsetek od zaległych odsetek w wypadku wszczęcia o nie postępowania przed sądem”, a także w zakresie, w jakim „przewiduje możliwość żądania przez bank odsetek od zaległych odsetek w wypadku wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności”, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji. Ponadto zdaniem skarżącej art. 482 § 1 k.c. w zakresie, w jakim „przewiduje możliwość doliczenia przez przedsiębiorcę w stosunkach z konsumentem zaległych odsetek od dłużnej sumy i żądania od nich dalszych odsetek, jest niezgodny z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 oraz art. 76 Konstytucji. W przekonaniu skarżącej art. 823 w zw. z art. 182 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim „przewiduje, że postępowanie egzekucyjne – do chwili umorzenia postępowania z mocy prawa na podstawie tego przepisu – wywiera skutki w zakresie przerwania biegu przedawnienia roszczeń objętych tym postępowaniem, jeżeli przed umorzeniem postępowania nabywca wierzytelności objętej tym postępowaniem wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu stwierdzającemu tę wierzytelność na swoją rzecz”, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji. Skarżąca uważa również, że art. 53 ust. 2 dawnego prawa bankowego w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym jest niezgodny z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i art. 76 Konstytucji. Jak przy tym twierdzi, „prawa te zostały naruszone w ten sposób, że zaskarżony przepis wprowadza nieuzasadnione

w stosunku do innych wierzycieli uprzywilejowanie banków w zakresie dochodzenia i egzekwowania należności wynikających z czynności bankowych, jak również w sposób nieuzasadniony pogarsza sytuację dłużników banków w stosunku do dłużników innych wierzycieli”. Skarżąca podkreśla, że „bank mimo braku [jej] zgody (...) w zawartej umowie [kredytu] wszczął egzekucję w (...) uproszczonym trybie na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, występując jedynie o nadanie klauzuli wykonalności w oparciu o przejściowy przepis art. 51 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym”.

W uzasadnieniu skargi skarżąca zawarła wnioszek o „tymczasowe zawieszenie wykonania postanowienia Sądu Rejonowego w O. z 14 września 2009 r. (sprawa [...]) oraz postanowienia tego sądu z 25 listopada 2013 r. (sprawa [...])”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

Zdaniem skarżącej art. 482 § 1 k.c. jest niezgodny z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „przewiduje możliwość żądania przez wierzyciela odsetek od zaległych odsetek w wypadku wszczęcia o nie postępowania przed sądem” i „przewiduje możliwość żądania przez bank odsetek od zaległych odsetek w wypadku wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności”, a także jest niezgodny dodatkowo (poza wskazanymi już przepisami ustawy zasadniczej) z art. 76 Konstytucji w zakresie, w jakim „przewiduje możliwość doliczenia przez przedsiębiorcę w stosunkach z konsumentem zaległych odsetek do dłużnej sumy i żądania od nich dalszych odsetek”.

Trybunał przypomina, że skarga powinna zawierać wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK). Jeśli jednak argumenty skarżącego przedstawione w skardze nie uprawdopodobniają naruszenia jego konstytucyjnych praw (tych, których ochrony domaga się w postępowaniu skargowym), to ze względu na oczywistą bezzasadność skargi nie można nadać jej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy o TK).

Trybunał zwraca uwagę na to, że skarżąca dochodzi „prawa do równego traktowania przez władze publiczne (...) w zakresie ochrony praw majątkowych”, które wywodzi z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. Podnosi, że ustawodawca bezpodstawnie uprzywilejowuje jednych wierzycieli względem innych, czy pogarsza sytuację jednych dłużników w stosunku do innych. Traktuje ona przy tym kryterium „wytoczenia powództwa”, o którym mowa w art. 482 § 1 k.c., jako arbitralne i aksjologicznie nieuzasadnione. Skarżąca nie wyjaśnia jednak, dlaczego regulacja, która czasowo ogranicza prawo wierzyciela do naliczania odsetek od odsetek, nie odpowiada standardowi konstytucyjnemu. Zdaniem skarżącej art. 482 § 1 k.c.

narusza prawa wynikające dla niej z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. Nie definiuje jednak praw majątkowych, które zaskarżona regulacja miałaby podważać. Jak się zdaje, stosownie do stanowiska skarżącej niekonstytucyjność art. 482 § 1 k.c. wyraża się w tym, że dłużnicy, wobec których wytoczono powództwo o zaległe odsetki, są w gorszej sytuacji od tych, w stosunku do których takiego powództwa jeszcze nie wszczęto. To, że ustawodawca różnicuje sytuację dłużników, nie oznacza jeszcze tego, iż doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa skarżącej, którego ochrony mogłaby się domagać za pośrednictwem skargi regulowanej w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Takiego prawa skarżąca nie wykazała, poprzestając wyłącznie na literalnym przywołaniu art. 64 ust. 2 Konstytucji, co jednak nie jest wystarczające.

Trybunał zauważa również, że postawiony przez skarżącą zarzut „nieuzasadnionego pogorszenia sytuacji dłużników banków w stosunku do dłużników innych wierzycieli” dotyczy niewłaściwego przepisu. Skarżąca kieruje go bowiem wobec art. 482 § 1 k.c., podczas gdy powinien on dotyczyć bezpośrednio regulacji stanowiących o bankowym tytule egzekucyjnym. Nawet jednak wtedy zarzut taki nie mógłby być oparty na naruszeniu art. 64 ust. 2 Konstytucji, ponieważ – co należy powtórzyć – skarżąca nie wyjaśnia, jakie (jej przysługujące) majątkowe prawa, konstytucyjnie chronione, miałyby być naruszone przez zakwestionowane przepisy.

Trybunał stwierdza też, że niezrozumiałą jest zarzut niezgodności art. 482 § 1 k.c. z art. 64 ust. 2, art. 32 ust. 1 i art. 76 Konstytucji. W przekonaniu skarżącej art. 482 § 1 k.c. „wprowadza (...) nieuzasadnione uprzywilejowanie przedsiębiorców w stosunkach z konsumentami, pozwalając (...) [im] na wykorzystanie faktycznie silniejszej pozycji w obrocie i narzucenie w umowach zawieranych z konsumentami niekorzystnych postanowień obejmujących kapitalizację odsetek”. Rozumowanie skarżącej najlepiej oddaje następujący fragment skargi: „Ponieważ skarżąca jest dłużnikiem z tytułu umów, które zawierała jako konsument i zawarła z bankiem porozumienie w sprawie ratalnej spłaty zadłużenia przewidujące kapitalizację odsetek i tych porozumień dotyczyły wskazane [w skardze] (...) wyroki sądów powszechnych, z których wynika, że postępowanie banków w tym zakresie było prawidłowe, jej konstytucyjne prawa (...) zostały naruszone”. Trybunał powtarza jednak, że skarżąca nie wskazała prawa, które zostałoby naruszone przez zaskarżony przepis (mają to być bliżej nieokreślone prawa majątkowe). Więcej, z treści skargi jasno wynika, że dobrowolnie zawarła porozumienie o doliczeniu zaległych odsetek do dłużnej sumy, co oznacza, że źródło ewentualnego naruszenia jej praw nie leży w zakwestionowanym przepisie, lecz jej własnym zachowaniu.

Mając powyższe na względzie, w części, w której skarżąca kwestionuje art. 482 § 1 k.c. (trzy zarzuty), Trybunał stwierdza oczywistą bezzasadność skargi, co wyklucza nadanie jej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy o TK). Jednocześnie Trybunał przypomina, że w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji ochrona skargowa służy tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone przez przepis, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej wydał ostateczne orzeczenie. Jeśli naruszenie wynikło z innych przyczyn, ochrona skargowa nie może być udzielona.

Skarżąca kwestionuje zgodność art. 823 w zw. z art. 182 § 2 i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji, twierdząc przy tym, że z przepisów tych łącznie wynika norma, zgodnie z którą „postępowanie egzekucyjne – do chwili jego umorzenia z mocy prawa – wywiera skutki w zakresie przerwania biegu przedawnienia roszczeń objętych tym postępowaniem, jeżeli przed umorzeniem postępowania nabywca wierzytelności objętej tym postępowaniem wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu stwierdzającemu tę wierzytelność na swoją rzecz”.

Trybunał zauważa, że art. 823 k.p.c. został uchylony 8 września 2016 r. na podstawie art. 2 pkt 87 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311, ze zm.). Jednocześnie ustawodawca zmienił art. 824 k.p.c., do którego w § 1 dodał punkt 4, stanowiący

o umorzeniu egzekucji (w całości lub w części) z urzędu, jeżeli wierzyciel w ciągu sześciu miesięcy nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszono postępowania. Zasadne jest więc ustalenie, czy kontrola art. 823 k.p.c. w postępowaniu skargowym jest konieczna dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw (art. 59 ust. 3 ustawy o TK).

Trybunał stwierdza, że art. 823 k.p.c. nie dotyczy przerwania biegu przedawnienia (nawiązując do skargi, przepis ten nie przewiduje, jakie są skutki toczącego się postępowania egzekucyjnego „w zakresie przerwania biegu przedawnienia”), podobnie zresztą jak art. 182 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sytuacje, w których bieg przedawnienia ulega przerwaniu, wskazuje art. 123 § 1 k.c., niekwestionowany w skardze. Dodać też trzeba, że z art. 823, art. 182 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. – interpretowanych łącznie – nie wynika norma, której kontroli domaga się skarżąca. Skoro zaś art. 823 k.p.c. nie wyrażał treści normatywnych przypisywanych mu przez skarżącą, to badanie jego konstytucyjności pozostawałoby bez wpływu na ochronę konstytucyjnych praw skarżącej.

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że ze względu na utratę mocy obowiązującej przez art. 823 k.p.c. nadanie skardze dalszego biegu w części, w której dotyczy ona tego przepisu, jest niedopuszczalne (art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy o TK).

Zdaniem skarżącej art. 53 ust. 2 dawnego prawa bankowego w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym jest niezgodny z art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i art. 76 Konstytucji.

Trybunał zaznacza, że zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK skarga zawiera określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. Jeśli skarżący wskazuje przepis, lecz sąd nie oparł na nim ostatecznego orzeczenia wydanego wobec skarżącego, to skarga nie spełnia wymagania statuowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, co uniemożliwia nadanie jej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK).

Jak ustalił Trybunał, sądy w sprawie skarżącej nie badały, czy bankowy tytuł egzekucyjny został prawidłowo wystawiony, w szczególności nie brały pod uwagę brzmienia art. 53 ust. 2 dawnego prawa bankowego w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym. Okoliczności tej nie kwestionowała bowiem sama skarżąca (zob. s. 7 uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w O. z 22 stycznia 2016 r.). To, że „bank mimo braku zgody skarżącej w zawartej umowie wszczął egzekucję (...) na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego” zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, nie było zarzucane przez skarżącą w postępowaniu przeciwegzekucyjnym, a zatem nie może być również rozpatrywane w postępowaniu skargowym przed Trybunałem.

Z tej przyczyny Trybunał stwierdza, że skarga w części, w której dotyczy art. 53 ust. 2 dawnego prawa bankowego w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym, nie spełnia wymagania określonego w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, dlatego należało odmówić nadania jej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK).

Wobec powyższego Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji, pozostawiając wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego bez rozpoznania.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.